

Pažink netinkamą turinį internete

Tikslas: suprasti, kad ne visa internete esanti informacija yra tinkama ir patikima, išmokyti vertinti ją kritiškai, suprasti, ką internete galima skelbti, o ką ne.

Priemonės:

Metodai: įžanginiai klausimai, atvejų analizė, diskusijos.

Teorinis įvadas

Visą internete skelbiamą informaciją Lietuvoje reglamentuoja įvairūs teisės aktai, už kurių nesilaikymą numatyta administracinė, civilinė ar net baudžiamoji atsakomybė. Draudžiamas yra pornografinės, pedofilinės, rasinės ir tautinės nesantaiką kurstančios informacijos skelbimas.

Draudžiama ir ribojama informacija

Internetu paskelbta informacija tampa vieša. Deja, internete gana neretai aptinkama tokio turinio informacijos, kurios viešą skelbimą įstatymai riboja arba visiškai draudžia. Dėl to informacija gali būti skirstoma į ribojamą arba draudžiamą.

Draudžiama informacija – tai informacija, kurios paviešinimas ir (ar) platinimas yra draudžiamas pagal galiojančius įstatymus:

- pornografinio turinio informacija (įskaitant informaciją, kurioje vaizduojamas vaikų išnaudojimas lytiniam santykiavimui (pedofilija));
- informacija, kuria tyčiojamasi, niekinama, skatinama neapykanta ar kurstoma diskriminuoti žmonių grupę ar jai priklausantį asmenį dėl lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų;
- kita įstatymais draudžiama informacija, pavyzdžiui, šmeižtas, šantažas ir pan.

Ribojama informacija yra reglamentuojama siekiant apsaugoti nepilnamečius asmenis. Tai informacija, kuri daro neigiamą poveikį jų fiziniam, protiniam ir doroviniam vystymuisi:

- informacija, susijusi su fizinio ar psichinio smurto vaizdavimu, nusikalstamos veikos modeliavimu;
- erotinio pobūdžio informacija, kai skatinamas lytinis geismas, rodomas lytinis aktas ar kita su tuo tiesiogiai susijusi informacija;
- informacija, kurioje rodomas mirusio arba žiauriai sužaloto žmogaus kūnas (išskyrus atvejus, kai tai būtina tapatybei nustatyti);
- informacija, sukelianti baimę ar siaubą, skatinanti savęs žalojimą ar savižudybę;
- kita įstatymais ribojama informacija.

Atsakomybė

Daugelyje valstybių informaciją internete siekiama kontroliuoti teisės aktais, tačiau dėl interneto specifikos juos taikyti gerokai sudėtingiau nei kitose visuomenės informavimo priemonėse.

Vienas pagrindinių įstatymų, reguliuojančių visuomenės informavimo sritį Lietuvoje – Visuomenės informavimo įstatymas. Nors jame internetas nėra išskirtas kaip savarankiškas būdas viešai platinti informaciją, konkrečiai neapibrėžta ir atsakomybė už internetu platinamos informacijos turinį, tačiau tai nereiškia, kad internetu skelbiamai informacijai netaikomi visuomenės informavimo principai (jie apibrėžti Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnyje), o atsakomybės už internete išplatintą pranešimą nėra. Tokiu atveju atsakomybė būtų taikoma remiantis bendraisiais atsakomybės kilimo pagrindais.

Informaciją internete reglamentuoja ir kiti įstatymai. Pavyzdžiui, Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas nustato viešosios informacijos, darančios nepilnamečiams neigiamą poveikį, kriterijus, apibrėžia, kokia informacija ribojama, o kokia draudžiama. Reklamos įstatymas aiškiai įvardija draudžiamą reklamą. Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo tikslas – ginti žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisę, susijusią su asmens duomenų tvarkymu.

Be pirmiau išvardytų Lietuvos Respublikoje veikia ir daugiau įstatymų, o kai kurios nuostatos, draudžiančios arba ribojančios tam tikrą informaciją, atsispindi Baudžiamajame kodekse, Civiliniame kodekse ir Administracinių teisės pažeidimų kodekse.

Pamokos veiklos

Pradėkite nuo įžanginių klausimų.

Įžanginiai klausimai

- Ar visa informacija internete yra tinkama nepilnamečiams?
- Pateikite keletą netinkamos informacijos internete pavyzdžių.
- Ką daryti susidūrus su netinkama informacija internete?
- Kaip atskiriate patikimą informaciją nuo iškreiptos?

Darbas grupėse

Pasiūlykite ir padėkite vaikams sugalvoti galimus saugaus elgesio scenarijus internete:

Situacijos.

- 1 atvejis. Naršydami internete susiduriate su sprogmenų gamybos namuose aprašymu.
- 2 atvejis. Internete aptinkate svetainę, kurioje vaizduojamos smurto scenos.
- 3 atvejis. Kaip įsitikinti, kad internete surasta informacija yra tikroviška ir tinka mokykliniam referatui?

Rekomenduojami scenarijai.

1. Pranešti suaugusiems (suaugusieji turi būti pasirengę tokiam pokalbiui). Pranešti draugiskasinternetas.lt
2. Pranešti suaugusiems (suaugusieji turi žinoti, kur dėl to kreiptis). Pranešti draugiskasinternetas.lt

3. Išsiaiškinti, kas ir kiek patikimas šios informacijos autorius (savininkas). Gauti panašią informaciją iš kelių šaltinių.

Diskusija

Surenkite diskusiją. Vaikai tegu dalijasi savo žiniomis, mokytojas tik moderuoja ir pataria socialinės elgsenos temomis.

Klausimai diskusijai.

- Kas turėtų stengtis, kad internetas būtų saugus visiems?
- Kas atsako už įstatymu draudžiamos informacijos paskelbimą internete?
- Ką galvojate apie vaikų ir tėvų sutartį dėl tinkamo interneto naudojimo?
- Kam reikėtų pranešti apie aptiktą netinkamą interneto turinį?

Paskelbkite trumpą pamokos išvadą. Tam galėtų tikti ir Ryšių reguliavimo tarnybos vaizdo siužetas „Prieš žalingą turinį internete“ <http://youtu.be/ETnersjsPgQ>

Papildoma medžiaga

1. <http://www.draugiskasinternetas.lt/lt/adult/suzinokite/p2p> - apie filmų, muzikos ir kitokių dokumentų mainus.
2. <http://www.draugiskasinternetas.lt/lt/adult/suzinokite/wap> - grėsmės vaikams naudojantis mobiliaisiais telefonais bei mobiliuoju internetu.
3. <http://www.draugiskasinternetas.lt/lt/youth/suzinok/chat> - apie interneto pokalbius.
4. <http://www.draugiskasinternetas.lt/lt/youth/suzinok/blogs> - apie interneto dienoraščius.
5. <http://www.draugiskasinternetas.lt/lt/adult/news?id=8713> - lietuviškas tėvų ir vaikų sutarties variantas (*Word* dokumentas).